

Heti áhítat a Debreceni Református Gimnázium Tanárainak és diákjainak

2020. május 14.

A SZENT megtapasztalása avagy istenfélelem a félelem ellen

1Móz 15,7-15

„Azután ezt mondta neki: *Én az Úr vagyok, aki kihoztalak Úr-Kaszdímából, hogy neked adjam örökségül ezt a földet. Abrám ezt kérdezte: Ó, Uram, Uram! Miből tudhatnám, hogy én öröklöm azt? Ezt mondta neki: Hozz nekem egy hároméves üszőt, egy hároméves kecskét és egy hároméves kost, egy gerlicét és egy galambot! Elhozta neki mindezeket, azután közepén kettéhasította őket, és mindegyiknek a két felét egymással szemben helyezte el; a madarakat azonban nem hasította ketté. Ekkor ragadozó madarak szálltak a húsdarabokra, de Abrám elkergette őket. Napnyugtakor aztán Abrám mély álomba zuhant, és rémitő nagy sötétség borult rá. Ekkor az Úr azt mondta Abrámnak: Tudd meg, hogy a te utódaid jövevények lesznek egy olyan országban, amely nem az övék: rabszolgákká teszik és nyomorgatják őket négyszáz évig. De ítéletet tartok azon a népen is, amelyet szolgálnak, és azután majd nagy vagyonnal kijönnek onnan. Te pedig békességgel térsz őseidhez, és késő vénségedben temetnek el.*”

Rudolf Otto vallástörténész szerint minden vallás kezdete a *mysterium tremendum* megtapasztalásában gyökerezik. *Rettentő titok*-ként lehetne magyar nyelvünkre átültetni ezt a latin kifejezést: *mysterium tremendum*. Rudolf Otto így erről a tapasztalásról: „*Ez az érzés olykor gyengéd hullámmal öntheti el a lelkünket, az áhítat elmélyült, nyugodt hangulatának formájában (...) Előtorthat ez az érzés a lélekből hirtelen lökésekkel és görcsökkel is. Furcsa izgatottságot, kábulatot és extázist is okozhat. Vannak vad és démoni formái is. Lesüllyedhet egészen a kísérteties borzongásig és irtózásig. Vannak nyers és barbár előzményei és megnyilvánulásai, valamint fejlődhet a finomság, a tisztaság és a megdicsőülés irányába is. Kialakulhat belőle a teremtmény csöndes, alázatos reszketése és elnémulása is- de mitől reszket és némul el? A minden teremtmény felett álló kimondhatatlan **titoktól**.*”¹ Kimondhatatlan, ezért nehéz beszélni róla. Kimondhatatlan, ezért bizarr és furcsa a kívülállónak, aki nem tapasztalta meg soha. Ezt a bizarr, félelemmel teli *mysterium tremendum*-ot érezhetjük Abrám történetében.

Minden egy kételyből indult: „*Miből tudhatnám, hogy én öröklöm azt?*” felelte Abrám az Úrtól érkező ígéretre. Honnan tudhatja Abrám, hogy az övé lesz a föld, amin áll? Olyan, mint egy dacos kisgyerek, akiről egyébként az előző versekben írja le a Szentírás, hogy milyen nagy volt a hite. Ennek ellenére szinte bizonyítékot kér Istentől. Bizonyosságot szeretne egy bizonytalan helyzetben a félnomád Abrám. Mintha a modern racionális, és a tapasztalható tények bázisán álló ember szólalna meg itt. Valami bizonyíték vagy legalább biztosíték kell neki.

Különös módon kapja meg Abrám ezt a biztosítékot Istentől. Egy ókori szövetségkötési szertartás előkészítését kéri Abrámtól: állatokat kellett kettéhasítania, és egymással szembe elhelyeznie. E szimbolikus cselekmény értelme az, hogy a szövetségkötő felek arra kötelezik magukat, hogy szövetségzegés esetén vállalják azt, hogy kettéhasítsák őket. Bizarr egy szertartás, az bizonyos.

Ezt követően éli át a *mysterium tremendum*-ot Abrám: „*Abrám mély álomba zuhant, és rémitő nagy sötétség borult rá*”. Ma talán azt mondanánk kissé lebecsülve az élményt, hogy

¹ Rudolf Otto: A szent. Osiris Kiadó, Budapest 1997. 22-23 pp.

„Ugyan! Hiszen ez csak egy álom volt.” Viszont ez az álom átélőjének egy valóságos istentapasztalat. Az ígélet szavai csupán megisméltődnek, mégis a tapasztalat érzelmi töltete megkérdőjelezhetetlenné tette azokat. Azt mondhatnánk, hogy Isten közelebb jött Abrámhoz az álomban, a szemébe nézett és újra elmondta az ígéletet. Voltaképpen mindent megígér Abrámnak, ami egy ókori ember számára fontos volt: gyermekáldás, sok utód, vagyón, békesség, hosszú élet.

Ezután egy fényjelenség végzi el a szövetségkötési ceremóniát: „*hirtelen füstölgő kemence és tüzes fáklya ment át ezek között a húsdarabok között.*” 17. v.

Bármennyire is sok információhoz, hírhez, tudományos tényhez férhet hozzá a mai ember, nagyon sok kétsége van, sok minden miatt aggódik. Aztán ott vannak a vallásos emberek, mint egyre ritkább kuriózumok, akik szintén félnek és aggódnak a holnap, a megélhetés, a vírus, meg a túlnépesedés, vagy éppen az ökológiai katasztrófa miatt. Az ilyen embernek gyakran nem elég a 365 Bibliában szereplő *ne félj* tartalmú igevers. Nem elég a racionális gondolkodás, amely a félelmek 90%-át kiolthatná. Abrámhoz hasonlóan kellene valami biztosíték.

Az első héber mondat, amit megtanultam a teológián így hangzott: *heszed Jahve ad ólám – Isten hűsége örökké való.* Az itt szereplő *heszed* voltaképpen a szövetségi hűség. A Keresztyén Bibliai Lexikon többek között a következőket írja a *heszed-ről*: „*a szövetséges viszonyon belül a kötelező vagy elvárt magatartás a másik fél (rokon, barát, vendég, hozzátartozó, főnök, beosztott, munkatárs) irányában. Az a lojalitás, amit egy közösségen belül a legkülönbözőbb élethelyzetben a közösség tagjai egymással szemben megbizonyítani tartoznak*” Összességében itt egy olyan hűségről van szó, amit a szövetség alapít meg, amire lehet a későbbiekben építeni.

Ezen túl viszont az, akihez olyan közel jön Isten, mint Abrámhoz azon az éjszakán, annak már nem kell túl sokat magyarázgatni, hogy ne féljen, hogy bizzon. Mondhatnám, ha valaki megtapasztalja az Isten misztériumát, annak nincs szüksége sok bizonyítékra. Aki szemébe belenéz az Úr, az örökre megjegyzi ezt a tapasztalatot.

Hogyan lehet megtapasztalni a SZENT-et? Milyen módszerekkel lehet előcsalogatni Istent a láthatatlanságba burkolózottságból? Olyan kérdés ez mintha azt kérdezné valaki: hogyan lehet időzíteni a napfelkeltét? A válasz: sehogy, meg kell várni, amikor eljön az ideje. Várni, mint a hazatérő urára váró szolga. Nem tudja, mikor jön meg, csak azt, hogy valamikor megjön. Az otthoni munka talán több olyan üres időket adott és még ad, amelyet erre a várakozásra fordíthatunk, amelyben felcsendülhet lelkünkben az énekeskönyvi fohász: „*Imhol vagyok, édes Uram, Istenem, Kész vagyok mindenben néked engednem...*” 399. A kitartó várakozásban pedig egyszer bizonyosan betoppan Ő az imádságba merült lelkünkbe, és szintén egy ének szavaival éljük át jelenlétét: „*Itt van Isten köztünk... Minden csendre térve, őelőtte hulljon térdre.*” 165.

Mire tanít Abrám története? Nem lehetünk olyan egyedül, hogy Isten ne lenne jelen, és nincs olyan félelem, amelyet az ebből a jelenlétben meglévő tapasztalat ne oszlatna el. Félelemre istenfélelem. Ámen.